

ТЕНДЕНЦІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

TRENDS OF INTERNATIONAL COOPERATION OF UKRAINE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Зуєв В.В., к.ю.н.,

асистент кафедри кримінального процесу

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена дослідженню актуального стану міжнародного співробітництва під час кримінального провадження між Україною та іноземними компетентними органами. Наводяться статистичні дані за останні роки щодо окремих форм міжнародного співробітництва, чим підтверджується зростання обсягів взаємодії між українськими та іноземними правоохоронними органами. Констатується наявність стійких та динамічних тенденцій у способах взаємодії між вітчизняними та іноземними компетентними правоохоронними органами, одним із яких є укладання різноманітних меморандумів та угод про співпрацю з окремих спеціальних питань.

Далі в роботі аналізуються чинники, що впливають на збільшення обсягу співробітництва (вимушена міграція населення, переміщення речей, капіталів, розслідування воєнних злочинів, вчинених іноземними громадянами тощо), яке демонструється посиланням на статистичні дані.

Окрему увагу в роботі приділено дослідженню такої міжвідомчої взаємодії під час міжнародного співробітництва окремих компетентних органів України за останній час та відзначаються позитивні напрацювання. Це свідчить про відступлення від традиційної бюрократичної процедури з метою пришвидшення здійснення конкретної взаємодії між компетентними органами безпосередньо, в тому числі для консультацій чи отримання оперативної інформації.

Також детально аналізується наявність нових тенденцій під час розгляд запитів про видачу осіб (екстрадицію) до України, але вже із певними негативними наслідками. Очевидно, що війна, воєнний стан не можуть сприяти підвищенню ефективності у здійсненні видачі особи до України, але це далеко не єдина підстава у рішеннях іноземних компетентних та судових органів про відмову. Наводяться основні підстави для такої відмови із наведенням конкретних кейсів. Робиться висновок, що із негативними тенденціями під час видачі особи (екстрадиції) до України можна боротись шляхом нівелювання деяких чинників, щодо чого автором висувуються пропозиції.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, міжнародна правова допомога, меморандум, видача особи (екстрадиція), відмова у видачі.

The article is aimed at studying the current situation with international cooperation in criminal proceedings between Ukraine and foreign competent authorities. The author provides statistical information on certain forms of international cooperation in recent years, which confirms the growth of cooperation between Ukrainian and foreign law enforcement bodies. The author notes that there are stable and dynamic trends in the ways of interaction between domestic and foreign competent law enforcement agencies, one of which is the concluding of various memorandums and agreements on cooperation on certain special issues.

The article goes on to analyse the factors influencing the increase in the intensity of cooperation (forced migration of the population, movement of goods and capital, investigation of war crimes committed by foreign nationals etc).

Special attention is focused on the research of such interagency cooperation in the field of international cooperation of certain competent authorities of Ukraine in recent years, and positive achievements are noted. This indicates a departure from the traditional bureaucratic procedure in order to speed up specific interaction between the competent authorities directly, including for consultations or obtaining operational information.

The author also analyses in detail the existence of new trends in the consideration of requests for extradition to Ukraine, but with certain negative consequences. Obviously, the war cannot improve the efficiency of extradition to Ukraine, but this is not the only reason for refusal by foreign competent and judicial authorities. The author provides the main grounds for such refusal with specific cases. The author concludes that negative trends in extradition to Ukraine can be prevented by levelling out certain factors, and the author puts forward proposals for this.

Key words: international cooperation, international legal assistance, memorandum, extradition, refusal to extradite.

Останнім часом очевидно зростає необхідність та актуальність використання інститутів міжнародного співробітництва під час кримінального провадження для розслідування кримінальних правопорушень та притягнення до відповідальності осіб як з боку українських органів, так і іноземних. Але агресія проти України, воєнний стан на всій території України впливають на особливості та ефективність здійснення такого співробітництва: з одного боку збільшується обсяг такої взаємодії між компетентними органами (зокрема, про це може свідчити підписання чисельних меморандумів про співпрацю між компетентними органами безпосередньо, про що буде детальніше далі), а з іншого виникають додаткові труднощі у проведенні як окремих процесуальних дій, так і застосуванні окремих інститутів міжнародного співробітництва. Тому метою роботи є висвітлення нових тенденцій у способах взаємодії компетентних органів під час міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні та аналіз проблем під час такої взаємодії з урахуванням сьогоденних реалій, оскільки вказаний напрямок правовідносин залишається у науці недостатньо дослідженим.

Щоб побачити динаміку співробітництва, необхідно звернутись до статистики. Так, відповідно до щорічних

звітів Офісу Генерального прокурора кількість запитів України про міжнародне співробітництво у кримінальних провадженнях із 2022 року збільшилась – із 550 у 2021 році до 1002 та 612 у 2022 та 2023 роках відповідно. Більш яскрава динаміка зафіксована щодо запитів України про видачу осіб (екстрадицію): 60 запитів у 2021 році, 606 та 150 у 2022 та 2023 роках відповідно.

Кількість запитів України про надання правової допомоги у проведенні процесуальних дій за 2023 рік складає 456 (роком раніше було 388), з яких виконано 405. Зі 150 запитів України про видачу за 2023 рік виконано 96. Традиційно запити українських компетентних органів про перейняття кримінального провадження не становлять значної частки – лише 6 таких запитів було надіслано (1 від органів прокуратури та 5 від органів Національної поліції) та лише 3 з них було виконано (на відміну від компетентних органів іноземних країн, які надіслали 87 запитів про перейняття провадження до України за 2023 рік та лише 26 запитів про видачу з України) [1].

Усі ці дані свідчать, зокрема, про інтенсифікацію взаємодії правоохоронних органів із 2022 року внаслідок необхідності розслідування чисельних кримінальних правопорушень, пов'язаних як із повномасштабною агресією

рф проти України (безпосереднє розслідування воєнних злочинів, відшукування майна осіб, які притягуються до відповідальності, видача осіб, що вчиняли воєнні злочини в Україні, підбурювали або підтримували агресію та перебувають у третіх країнах), так і безліч нових кримінальних правопорушень, пов'язаних із корупційними діяннями в Україні та за її межами. Ще одним чинником, який впливає на зростання кількості запитів, є фактор міграції – величезна кількість біженців із України вибувають із юрисдикції України, але дехто використовує це з метою уникнення відповідальності та з метою переховування. І найцікавішим фактором, який впливає на зріст кількості запитів та відповідно збільшення та поглиблення співробітництва, є досить новий «тренд» зносин між компетентними органами безпосередньо, що стає можливим завдяки укладанню чисельних меморандумів та угод про співпрацю безпосередньо, замінюючи традиційну, але досить бюрократичну, класичну систему направлення та отримання запитів про допомогу через уповноважений (центральный) орган України. На підтвердження цієї тенденції можна зазначити наступне.

Так, відповідно до звіту *Національного антикорупційного бюро України* (далі – НАБУ) за 2023 рік лише протягом минулого року було укладено:

- Угоду між Центральним антикорупційним бюро Республіки Польща та НАБУ з метою взаємної допомоги та співробітництва у виконанні встановлених обов'язків у сфері виявлення, запобігання та боротьби з економічною злочинністю і корупцією, що ґрунтується на процедурах міжнародного співробітництва та чинних нормативно-правових актах; виконання спільних завдань під час співпраці в рамках спільних економічних проектів, включаючи проекти, пов'язані з відновленням України від наслідків війни; обмін досвідом, аналітичними даними та розробками, експертами; навчальні заходи.

- Робочу угоду про співпрацю між НАБУ та Європейською прокуратурою (EPPO) з метою сприяння співробітництву, зокрема шляхом обміну інформацією, у тому числі персональними даними, збору доказів, обміну стратегічною інформацією, спільною участю у навчальних заходах.

- Меморандум про взаєморозуміння між НАБУ та Офісом Генерального Інспектора Державного Департаменту США з метою обміну інформацією, що має значення для виявлення, обґрунтування та запобігання шахрайству або корупції; проведення спільних заходів для виявлення, обґрунтування та запобігання шахрайству або корупції, що впливають на зовнішню допомогу США, яка надається Україні; проведення спільних або паралельних розслідувань або перевірок з питань, що стосуються зовнішньої допомоги, наданої Україні США.

- Меморандум про взаєморозуміння між НАБУ та Офісом Генерального Інспектора Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) для обміну інформацією щодо існування достовірних звинувачень у шахрайстві, корупції, будь-якій іншій незаконній діяльності або інших неправомірних діяч, які можуть вплинути на інтереси Учасника; сприяння у розслідуваннях; проведення спільних або паралельних розслідувань; надання допомоги з метою підтримки відповідного аудиту, експертизи даних або іншої стратегічної підтримки.

- Меморандум про взаєморозуміння між НАБУ та Офісом Генерального інспектора Міністерства оборони США з метою співпраці, обміну інформацією, що має значення для виявлення, обґрунтування та запобігання шахрайству або корупції, проведення спільних заходів з вказаною метою, забезпечення механізму взаємної передачі запитів, спільні та паралельні розслідування, навчання.

- Меморандум про взаєморозуміння між НАБУ та ФБР від 31 серпня 2023 року. Цей Меморандум є продовженням багаторічної взаємодії – з 2016 року відомства ефективно та поглиблено співпрацюють. У межах новоу-

кладеного Меморандуму між НАБУ та ФБР сторони обмінуються інформацією, проводитимуть навчання та реалізуватимуть спільні напрацювання у сфері розслідування корупційних злочинів [2, с. 48–49; 3, с. 79–80; 4].

Бюро економічної безпеки України (далі – БЕБ) також активно налагоджує взаємодію із іноземними компетентними органами. Так, було укладено Меморандум про стратегічне партнерство та взаємодію між Бюро економічної безпеки України та Національним агентством боротьби з організованою злочинністю Поліції Чеської Республіки від 08.03.2023 р.; Меморандум про стратегічне партнерство та взаємодію між Бюро економічної безпеки України та Службою державних доходів Латвійської Республіки від 23.05.2022 р.; Меморандум про стратегічне партнерство та взаємодію між Бюро економічної безпеки України, Службою розслідування фінансових злочинів при Міністерстві внутрішніх справ Литовської Республіки та Державною податковою інспекцією при Міністерстві фінансів Литовської Республіки від 23.05.2022 р.; Меморандум про стратегічне партнерство та взаємодію між Бюро економічної безпеки України та Службою розслідувань Міністерства фінансів Грузії від 20.04.2022 р.

Також БЕБ долучилась в якості компетентного органу до таких міжурядових угод: Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво, до якої БЕБ долучилося в якості компетентного органу 21 грудня 2022 року, шляхом внесення змін до пункту 5 Додатка II до зазначеної Угоди; Угода між Урядом України та Урядом Республіки Узбекистан про співробітництво у боротьбі із злочинністю від 20.06.1995 року; Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю, тероризмом та іншими злочинами середньої тяжкості, тяжкими та особливо тяжкими злочинами; Угода між Кабінетом Міністрів України та Федеральним Урядом Республіки Австрія про співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю; Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Литовської Республіки про співробітництво в боротьбі зі злочинністю та міжнародним тероризмом (розпорядження КМУ від 13.10.2023 № 934-р «Про внесення змін до деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України щодо забезпечення виконання додаткових міжнародних зобов'язань Бюро економічної безпеки») [5, 6].

Між *Національною поліцією України* та Міністерством внутрішніх справ держави Катар було укладено меморандум щодо співробітництва у сфері запобігання та боротьби зі злочинністю від 05.04.2021 р. (набрання чинності для України 05.10.2021 р.) з метою здійснення співробітництва в межах законодавства та можливостей своїх держав «Сторони будуть: 1) обмінюватися інформацією про: кримінальні правопорушення, що готуються або вчинені, осіб, які до них причетні, способи їх учинення та вжиті заходи; нормативно-правові акти держав Сторін, якими врегульовано питання запобігання та боротьби зі злочинністю в окреслених сферах, та зміни до них; найбільш ефективні форми і методи запобігання та боротьби зі злочинністю; кращі практики здійснення кримінального аналізу; 2) уживати на запит однієї зі Сторін заходів відповідно до законодавства держави Сторони, до якої звернено запит, з метою запобігання, виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень; 3) здійснювати спільну скоординовану діяльність у визначених сферах співробітництва, спрямовану на запобігання та боротьбу зі злочинністю; 4) здійснювати співробітництво з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, зниклих безвісти, та здійснення заходів, спрямованих на ідентифікацію осіб або невідомих трупів; 5) надавати підтримку шляхом обміну досвідом спеціалістів, зокрема у формі проведення ознайом-

чих візитів, спільних семінарів, тренінгів, курсів тощо; б) застосовувати за згодою обох Сторін інші форми співробітництва» [7].

Також між Національною поліцією України та Офісом генерального інспектора Агентства США з міжнародного розвитку, а також Офісом генерального інспектора Міністерства оборони США вже у 2024 році укладені меморандуми про співробітництво. Такі договори підписані також як із компетентними органами України – САП та ДБР [8].

Державне бюро розслідувань (далі – ДБР) відповідно до звіту про діяльність за 2023 рік теж уклали низку меморандумів про співпрацю з правоохоронними органами інших країн: з Офісом Генерального інспектора Агентства Сполучених Штатів Америки з міжнародного розвитку (USAID OIG); з Національним антикорупційним центром Республіки Молдова; з Національним центром боротьби з організованою злочинністю Чеської Республіки; з Національним управлінням поліції Фінляндської Республіки [9, с. 44–45; 10; 11]. Пріоритетними завданнями, згідно з підписаними документами, є обмін інформацією, аналіз, дослідження та інші методи із запобігання, розкриття, припинення та розслідування кримінальних правопорушень.

Не відстає і *Служба безпеки України*, яка відповідно до Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Швеція щодо обміну та взаємної охорони інформації з обмеженим доступом від 12.07.2023 р. є «компетентним органом безпеки, відповідальний за реалізацію та виконання цієї Угоди» (ч. 1 ст. 6) [12].

Таким чином, очевидно стає тенденція, коли лише за останній час кожен компетентний орган уклав (або приєднався до Угоди, або був визначений безпосередньо компетентним органом у відповідних зносинах) із різноманітними правоохоронними органами іноземних країн. Це свідчить про відступлення від традиційної бюрократичної процедури з метою пришвидшення здійснення конкретної взаємодії між компетентними органами безпосередньо, в тому числі для консультацій чи отримання оперативної інформації.

Щодо іншої форми міжнародного співробітництва – видачі особи (екстрадиції) – тут теж вимальовуються нові тенденції її здійснення, але вже із певними негативними наслідками. Очевидно, що війна, воєнний стан не можуть сприяти підвищенню ефективності у здійсненні видачі особи до України, але це далеко не єдина підстава у рішеннях іноземних компетентних та судових органів про відмову. Головними підставами для таких відмов, зокрема, називались:

- стан війни, небезпека не лише у зоні бойових дій;
- Україна відступила від зобов'язань, передбачених Конвенцією з прав людини та Міжнародним пактом про громадянські та політичні права;
- зміни, внесені у кримінальне процесуальне законодавство, що розширюють повноваження прокурора, а відповідно зменшують судовий контроль;
- відсутність забезпечення права на справедливий суд та права на захист, держава неспроможна забезпечити належний правовий захист;
- умови ув'язнення не відповідають стандартам.

Як бачимо, підстави досить різні, і не всі вони є прямим посиланням саме на воєнний стан чи бойові дії на території України. Окрім цього, варто наголосити, що самостійної, окремої підстави для відмови у видачі особи такої, як «воєнний стан», не передбачається міжнародними договорами, зокрема Європейською конвенцією про видачу правопорушників та додатковими протоколами до неї [13].

Першою та найочевиднішою проблемою та перешкодою для ефективного здійснення екстрадиції осіб до України є відступлення Україною від зобов'язань, передбачених Конвенцією з прав людини та Міжнародним пактом про громадянські та політичні права. Про будь-яке відсту-

плення від норм ратифікованих міжнародних договорів держава має звітувати за певною формою – нотифікація. Першим за історію незалежної України глобальним документом про це стала Заява «Про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод» (далі – Заява), схвалена Постановою ВР від 21.05.2015 № 462-VIII [14]. Було введено особливий режим досудового розслідування, відповідно до якого повноваження слідчих суддів тимчасово передавалися прокурорам, які набули додаткових процесуальних прав. Особливий режим діяв *виключно у районі проведення АТО* та за умови неможливості слідчого судді виконувати повноваження. 24 лютого 2022 року з'явився Указ Президента №64 «Про введення воєнного стану», а також ухвалено Закон про його затвердження. У самому акті глави держави давався лише перелік статей Конституції (30–34, 38, 39, 41–44, 53), за якими тимчасово можуть обмежуватися права і свободи. Роз'яснення щодо обсягу застосування відступу пізніше було надіслано у формі нотифікації Генсеку ООН [15]. Також з огляду на ухвалення Закону №2111-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану» Генерального секретаря ООН було поінформовано про окремі обмежувальні заходи, пов'язані із використанням Україною свого права на відступ від зобов'язань за частиною третьою ст. 2, ст. ст. 9, 14 Пакту та ст.ст. 5, 6 і 13 Конвенції [16].

Таким чином, відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації (війни або іншої суспільної небезпеки) передбачений як Міжнародним пактом про громадянські і політичні права (ст. 4), так і Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 15). Разом із тим, із березня 2022 року, за більше ніж 2 роки повномасштабної агресії РФ, обсяг такого відступу не змінився, у тому числі і у першу чергу щодо території, на якій Україна не може гарантувати права особи. І якщо така позиція була цілком логічна та зрозуміла у березні 2022 року, то зараз це виглядає не зовсім обгрунтовано. Очевидно, що той обсяг відступлення від зобов'язань Україною станом на сьогодні на усій території України (йде формальна прив'язка до території, на якій введено воєнний стан) не відповідає реальній неможливості забезпечити права особи на усій території. Відповідно, Заява про відступ має бути у цьому контексті переглянута, що б нівелювати такий аргумент для відмови у видачі, особливо коли ми отримуємо відмови у видачі осіб до України з посиланням саме на цю обставину. Так, Верховний Суд Франції залишив в силі рішення Апеляційного суду міста Шамбері про відмову у задоволенні запиту про видачу Україні колишнього народного депутата і бізнесмена, який перебуває на території Франції. Рішення Апеляційного суду м. Шамбері було обгрунтовано тим, що «Україна, перебуваючи у стані війни, була змушена відсутити від виконання обов'язків за міжнародними договорами, у тому числі в частині права на справедливий судовий розгляд та права на захист, і не може, на думку суду, гарантувати, що особа постане перед судом, який забезпечує основні процесуальні гарантії та право на захист, яких дотримується Французька Республіка» [17].

На небезпеку для особи, а від так загрозу її життю, посилалися суди Австрії. Так, «від початку російської агресивної війни проти України на території Австрії на сьогодні відбулося три екстрадиційні провадження щодо видачі осіб в Україну, у ході яких компетентні суди визнали екстрадицію неприйнятною. Це було обгрунтовано тим, що, за висновками австрійських судів, у зв'язку з воєнною ситуацією не можна виключити загрозу життю та здоров'ю осіб, які перебувають у місцях позбавлення

волі в Україні, а отже, існує ризик порушення статті 3 Європейської конвенції з прав людини» [18].

З майже таким же обґрунтуванням у видачі в Україну відмовила і Сербія, мотивуючи ти, що у разі видачі особи, її безпека буде під загрозою [19].

Ще однією підставою для відмови також судом в Австрії було визначено неспроможність Україною забезпечити належний правовий захист. Судом було встановлено порушення процесуальних прав особи та відсутність «належної судової процедури», оскільки «під час кримінального провадження він марно подав десятки заяв, наприклад, про участь у судових засіданнях онлайн» [20].

Ще однією підставою для відмови у видачі осіб до України є підстава, яка не впливає безпосередньо із наявності воєнного стану в країні та триваючої агресії проти України. Так, Верховний Суд Фінляндії не дав згоду на екстрадицію до України російського бойовика та наказав негайно його звільнити. Він пояснив, що не може дати згоду на видачу через умови утримання в українських в'язницях. Суд послався на рішення ЄСПЛ, за яким умови в українських в'язницях порушують статтю 3 Європейської конвенції з прав людини. Ця стаття стверджує, що нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поведженню або покаранню. ЄСПЛ визначив як особливу проблему переповненість українських в'язниць і різні матеріальні недоліки закладів позбавлення волі. На думку Верховного Суду Фінляндії, особа ризикує бути підданим поведженню, що суперечить людській гідності, у разі його екстрадиції в Україну. Верховний Суд Швеції також ухвалив аналогічне рішення (відмова у видачі) на підставі умов ув'язнення в Україні [21, 22]. Очевидно, стан та умови місць попереднього ув'язнення та відбування покарань в Україні мають бути предметом моніторингу

та відповідних звітів, у тому числі авторитетних правозахисних організацій, на які могли б посилатись вітчизняні компетентні органи як контраргумент проти неможливості передати особу з цієї підстави для України (за наявності позитивних висновків чи позитивної тенденції). Враховуючи, що іноземні суди посилаються на практику ЄСПЛ проти України (яка часто є не найактуальнішою та взагалі носить індивідуальний, персональний характер) необхідно боротися із такою репутацією, наводячи відповідні контраргументи, які може прийняти відповідний суд.

Підсумовуючи, необхідно акцентувати увагу на тому, що об'єктивна реальність виступає каталізатором змін у підходах до здійснення міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні в цілому. Це, зокрема, проявляється у динамічному зростанні міжвідомчих угод про співпрацю для полегшення процедури взаємодії компетентних органів з метою прискорення отримання інформації та/або необхідних консультацій, особливо враховуючи чинники, які впливають на розширення підстав для співробітництва (вимушена міграція населення, переміщення речей, капіталів, розслідування воєнних злочинів, вчинених іноземними громадянами тощо). Одночасно з цим, деякі тенденції носять і негативний характер, оскільки воєнний стан на території України, небезпека не лише в зоні бойових дій слугують додатковими перепонами в ефективному застосуванні окремих механізмів притягнення осіб до відповідальності, як наприклад видача осіб (екстрадиція) до України, яка здійснюється не так ефективно як через об'єктивні причини, так і через обставини, на які Україна цілком може вплинути. Відповідно боротьба із негативними тенденціями, частина яких є цілком в межах компетенції українських органів та уповноважених осіб, є їх завданням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Звіт про роботу органів прокуратури. *Офісу Генерального прокурора* : веб-сайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-robotu-organiv-prokuraturi-2> (дата звернення: 01.04.2024).
2. Звіт про діяльність НАБУ за I півріччя 2023 року. *Національне антикорупційне бюро України* : веб-сайт. URL: https://nabu.gov.ua/site/assets/files/46738/zvit_maket_i_pivrichchia_2023.pdf (дата звернення: 01.04.2024).
3. Звіт про діяльність НАБУ за II півріччя 2023 року. *Національне антикорупційне бюро України* : веб-сайт. URL: <https://nabu.gov.ua/site/assets/files/47192/zvit2023p.pdf> (дата звернення: 01.04.2024).
4. НАБУ посилює співпрацю з ФБР. *Національне антикорупційне бюро України* : веб-сайт URL: <https://nabu.gov.ua/news/nabu-posiliu-sr-vpratciu-z-fbr-p-dpisano-memorandum/> (дата звернення: 01.04.2024).
5. Меморандуми Бюро економічної безпеки України. *Бюро економічної безпеки України* : веб-сайт. URL: <https://esbu.gov.ua/diialnist/mizhnarodne-spirvobitnytstvo-ta-ievropeiska-intehratsiia/memorandumy> (дата звернення: 01.04.2024).
6. Міжнародні угоди та нормативно-правова база Бюро економічної безпеки України. *Бюро економічної безпеки України* : веб-сайт. URL: <https://esbu.gov.ua/diialnist/mizhnarodne-spirvobitnytstvo-ta-ievropeiska-intehratsiia/mizhnarodni-uhody-ta-normativno-pravova-baza> (дата звернення: 01.04.2024).
7. Про взаєморозуміння між Національною поліцією України та Міністерством внутрішніх справ Держави Катар щодо співробітництва у сфері запобігання та боротьби зі злочинністю : Меморандум від 05.04.2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634_003-21#Text (дата звернення: 01.04.2024).
8. Голова Нацполіції України та Генеральні інспектори США підписали меморандуми про взаєморозуміння. *Національна поліція України* : веб-сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/holova-natspolitsii-ukrainy-ta-heneralni-inspektory-ssha-pidpysaly-memorandumy-pro-vzaemorozuminnia> (дата звернення: 01.04.2024).
9. Звіт про діяльність Державного бюро розслідувань за 2023 рік. *Державне бюро розслідувань* : веб-сайт. URL: <https://dbr.gov.ua/reports/koriya-zvit-pro-diialnist-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-za-2023-rik> (дата звернення: 01.04.2024).
10. Директор ДБР підписав меморандум про співробітництво з Національним управлінням поліції Фінляндії. *Державне бюро розслідувань* : веб-сайт. URL: <https://dbr.gov.ua/news/direktor-dbr-pidpisav-memorandum-pro-spirvobitnytstvo-z-nacionalnim-upravlinnyam-politsii-finlyandii> (дата звернення: 01.04.2024).
11. ДБР та Офіс Генерального інспектора посилюватимуть партнерство. *Державне бюро розслідувань* : веб-сайт. URL: <https://dbr.gov.ua/news/memorandum-dbr-ta-usaid-posilyuvatimut-partnerstvo-shhodo-rozsliduvan-mozhlivoi-korupcii-chi-shahrajstva-z-koshtami-mizhnarodnoi-dopomogi> (дата звернення: 01.04.2024).
12. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Швеція щодо обміну та взаємної охорони інформації з обмеженим доступом від 08.11.2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752_001-23#Text (дата звернення: 01.04.2024).
13. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text (дата звернення: 01.04.2024).
14. Про заяву Верховної Ради України «Про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод» : Постанова ВРУ від 21.05.2015 р. № 462-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/462-19#Text> (дата звернення: 01.04.2024).
15. Нотифікація України Генеральному секретарю ООН від 01.03.2022 р. URL: <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2022/CN.65.2022-Eng.pdf> (дата звернення: 01.04.2024).
16. Нотифікація України Генеральному секретарю ООН від 16.03.2022 р. URL: <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2022/CN.78.2022-Eng.pdf> (дата звернення: 01.04.2024).

17. У Франції суд відмовив у екстрадиції ексдепутата. *УКРІНФОРМ* : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3785413-u-francii-sud-vidmoviv-u-ekstradicii-do-ukraini-eksdeputata-zevago.html> (дата звернення: 01.04.2024).

18. Австрія через війну відхилила три запити України про екстрадицію. *Українська правда* : веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/03/20/7394303/> (дата звернення: 01.04.2024).

19. Суд Сербії відмовив Україні у видачі. *Українська правда* : веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/10/5/7422823/> (дата звернення: 01.04.2024).

20. WKStA ermittelt gegen Ex-Chef der ukrainischen Nationalbank – dieser fühlt sich politisch verfolgt. *DerStandard* : веб-сайт. URL: <https://www.derstandard.at/story/3000000206314/wksta-ermittelt-gegen-ex-chef-der-ukrainischen-nationalbank-dieser-fuehlt-sich-politisch-verfolgt?fbclid=IwAR2rhPLzyk6T6XYVgc34xnnS718cXnVXgbkhhlL0d8H7M-VmPIIYza4eI6U> (дата звернення: 01.04.2024).

21. Фінляндія не видасть російського бойовика Україні через умови в українських в'язницях. *Європейська правда* : веб-сайт. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/12/8/7175173/> (дата звернення: 01.04.2024).

22. В ОГПУ відреагували на відмову Фінляндії видати Україні бойовика. *Суспільне новини* : веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/635380-v-ogpu-vidreaguvali-na-vidmovu-finlandii-vidmovu-vidati-ukraini-bojovika-petrovskogo/> (дата звернення: 01.04.2024).